

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

КЛИМЧУК ОЛЬГА ВАДИМІВНА

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи на тему:

«МЕРЕЖИВО ПОЛІСЬКИХ ТРАВ»

панно в техніці витинанки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Освітньо-професійна програма «Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

ПАНФІЛОВА ОЛЕКСАНДРА ГЕОРГІЇВНА,

доцент, кандидат мистецтвознавства

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол №

Засідання кафедри образотворчого мистецтва

від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри:

доц. Прокопович Т.А. _____

Зміст

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА	
1.1. Витинанка як особливий вид декоративно-ужиткового мистецтва.....	7
1.2. Особливості виконання простих та складних витинанок.....	12
1.3. Багатогранна творчість сучасних українських майстрів-витинанкарів....	18
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА.	
2.1. Композиційні пошуки та робота над ескізами кваліфікаційної роботи на тему: «Мереживо поліських трав».....	27
2.2. Вибір кольорової гами.....	31
2.3. Техніко-технологічна частина.	32
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37
ДОДАТКИ.....	39

АНОТАЦІЯ

до магістерської роботи

на тему: «Мереживо поліських трав»

студентки 62 групи спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

КЛИМЧУК ОЛЬГИ ВАДИМІВНИ

Науковий керівник: ПАНФІЛОВА ОЛЕКСАНДРА ГЕОРГІЇВНА

Магістерська робота на тему «Мереживо поліських трав» присвячена дослідженню української техніки витинанки, яка використовується для створення декоративних композицій на основі природних мотивів. Метою роботи є розкриття специфіки витинанки як виду професійного мистецтва через інтерпретацію флори Волині, а також дослідження її символічного та естетичного значення у контексті сучасного мистецтва.

У роботі розглядаються техніки виконання витинанки, а також технології створення складних композицій, що поєднують природні мотиви волинських трав, квітів, обрядових сцен. Особливу увагу приділено процесу створення ескізу, підбору кольорової палітри та технології вирізання з паперу. У рамках роботи було розроблено кілька композицій, що відображають красу волинської природи, її символічне значення, а також можливості сучасного мистецтва використати стародавні техніки для створення нових художніх концепцій.

Практичний результат магістерської роботи – це диптих витинанок, які втілюють природні образи Волині через поєднання традиційної техніки витинанки і сучасного підходу до композиції та кольору. Завдяки дослідженню технік витинанки та їх адаптації до сучасних умов, робота не лише сприяє збереженню традицій народного мистецтва, але й розвитку його новітніх форм, відкриває перспективи для подальшого вивчення та впровадження цих традицій у різні сфери сучасного декоративно-прикладного мистецтва.

ВСТУП

Актуальність теми. У наш час, коли триває запекла війна росії проти України, однією з найважливіших проблем нашого суспільства є збереження ідентичності, частиною якої є культурна спадщина народу. Саме сукупність матеріальних та нематеріальних цінностей, які передаються з покоління в покоління і визначають унікальність національної ідентичності, традицій та світогляду, є важливим компонентом історичної та культурної пам'яті народу. Вони зберігають знання, досвід, звичаї, мистецтво та моральні принципи, що формувалися протягом багатьох століть. Культурна спадщина є важливою основою для самосвідомості народу, вона допомагає зберегти історичну пам'ять та зв'язок із минулим, дає можливість кожному поколінню відчувати себе частиною великої культурної традиції. Не менш актуальним є створення сучасних витинанок, адже це не тільки збереження народних традицій, а й нова можливість для творчості та експерименту, які здатні впливати на культуру і мистецтво сьогодення.

Витинанка – це одне з найбільш оригінальних і характерних явищ в українському народному мистецтві, що має глибокі історичні корені і тісно пов'язана з побутовими та релігійними традиціями. Вона є частиною культурної спадщини України, відображає народну мудрість, естетичні ідеали та унікальні світоглядні концепції українського народу. Витинанка зародилася як декоративне мистецтво, яке використовувалося для прикрашання житла, предметів побуту, а також у ритуальних цілях, зокрема оздоблення осель на свята чи обряди.

Однак сьогодні, на тлі глобалізаційних процесів, а також через популяризацію масових культурних течій, витинанка, як форма професійного мистецтва, потребує відновлення, осучаснення та адаптації до сучасних умов. В умовах швидкого розвитку технологій і глобалізації техніка витинанка, ризикує бути забутою, або сприйнятися як застаріле мистецтво. Тому дослідження витинанки як частини української культурної спадщини є надзвичайно актуальним, адже воно дозволяє не лише зберегти важливі

елементи професійної творчості, а й інтегрувати їх у сучасну культурну практику. Актуальність цієї теми також зумовлена необхідністю осмислення традиційних елементів витинанки, їх місця в контексті сучасного українського мистецтва та культури. Вивчення витинанки дозволяє зрозуміти зв'язок між минулим і теперішнім, вивчити еволюцію цієї техніки в умовах сучасного світу, а також визначити можливості для її подальшого розвитку.

Незважаючи на значне зацікавлення витинанкою у наш час, дослідження цього виду мистецтва в контексті сучасного мистецтва залишається недостатнім, тому дипломна робота на тему витинанки є актуальною не лише для збереження традицій, але й для пошуку нових форм вираження та можливостей для інтеграції витинанки у сучасне мистецьке середовище.

Зокрема, важливим є питання адаптації витинанки до сучасних умов життя та потреб суспільства. Це дозволяє зберігати автентичність мистецтва, одночасно надаючи йому нового звучання та значення в умовах глобалізованого світу, де зберігання культурної спадщини має особливу важливість. Витинанка стає не лише способом самовираження, а й важливим інструментом формування національної ідентичності, важливою складовою культурної політики держави.

Наукова новизна роботи поляє в тому, здобуло подальший розвиток дослідження творчості сучасних українських витинанкарів, зокрема Олесі Іщук та Дарії Альошкіної, а також новітніх прийомів. Використовуючи традиційні матеріали, методи витинанкарства, створено авторську витинанку на задану тему.

Мета кваліфікаційної роботи: полягає у всебічному теоретичному дослідженні та вивченні практичних особливостей техніки витинанки.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- Вивчення особливостей техніки витинанка;
- Виконання підготовчого ескізу для витинанки відповідно теми;
- Виконання кваліфікаційної роботи в матеріалі;

- Написання пояснювальної записки до кваліфікаційної (дипломної) роботи на тему «Мереживо поліських трав».

Об'єктом дослідження: формування художнього образу в диптиху «Мереживо поліських трав» у техніці витинанки.

Предмет дослідження: вивчення особливості техніки витинанка, композиції та задуму художнього твору.

Практичне значення кваліфікаційної роботи: дипломна робота, присвячена дослідженню витинанки, має практичне і теоретичне значення для розвитку, популяризації традицій українського професійного мистецтва та його інтеграції в сучасний культурний контекст. Кваліфікаційна робота робить внесок у збереження професійної творчості, сприяє естетичному вихованню. Практична частина роботи може бути використана для оформлення кабінету декоративно-прикладного мистецтва або ж стати оздобою будь-якого іншого інтер'єру, також бути наочним матеріалом на заняттях із ДПМ. Теоретичне значення полягає у використанні досліджуваного матеріалу для подальшого вивчення та використання даної теми в образотворчій практиці.

Апробація отриманих результатів: «Витинанка. Від традицій до сучасності». Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень. Луцьк – 2024. С. 557-559.

Структура дипломної роботи. Кваліфікаційна робота має вступ, два розділи, шість підрозділів, висновок, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1.1. Витинанка як особливий вид декоративно-ужиткового мистецтва.

Значення декоративно-ужиткового мистецтва в житті людини є надзвичайно важливим, оскільки воно має глибоке естетичне, функціональне та культурне значення. Декоративно-ужиткове мистецтво охоплює різноманітні види діяльності, що поєднують практичність і красу, створюючи предмети, які використовуються в повсякденному житті, але водночас є витворами мистецтва. Це є своєрідним мостом між функціональністю та естетикою, де кожен предмет, виготовлений майстрами, має не лише утилітарне призначення, а й емоційний вплив на людину.

Значення декоративно-ужиткового мистецтва можна побачити в кожному аспекті життя людини. Від меблів, посуду, одягу до тканин, кераміки, скульптури та предметів побуту – усі ці елементи щоденно взаємодіють з людиною, формуючи її середовище. Завдяки декоративно-ужитковому мистецтву ми отримуємо гармонійне поєднання зручності й краси, що додає приємних емоцій у повсякденне життя. Один із найважливіших аспектів декоративно-ужиткового мистецтва – це його здатність прикрашати навколишній простір. Вишукано оформлений інтер'єр, красивий посуд, затишні текстильні вироби роблять нашу оселю не тільки функціональною, а й естетично привабливою. Ручна робота, яку вкладають майстри в створення кожного предмета, додає тепла і душевної атмосфери в будь-яке приміщення.

Декоративно-ужиткове мистецтво є важливим елементом культурної спадщини. Воно зберігає традиції та звичаї поколінь, передаючи через предмети побуту національні мотиви, технології та ідеї. Кожен витвір, виготовлений руками майстра, містить у собі певний культурний код, який несе історичну інформацію про час і місце свого створення. Завдяки цьому декоративно-ужиткове мистецтво служить живим свідченням розвитку культури. Воно є важливим аспектом культурного розвитку людства,

важливим елементом національної самобутності. Одним із таких видів декоративно-ужиткового мистецтва є витинанка.

Декоративні та стилістичні риси народної витинанки вивчали мистецтвознавці М. Станкевич, М. Селівачов, О. Тихонюк. Відомості про регіональна витинанкарство та творчість окремих персоналій подають у своїх публікаціях А. Шевчук, Г. Міщенко, А. Гірник, О. Швець, Д. Шинкаренко.

Витинанка – це техніка вирізання орнаментів і зображень на папері, яка поступово перетворилася з побутової практики на справжнє мистецтво, що захоплює і сьогодні. Це традиційне українське мистецтво вирізання з паперу, яке має багаті історичні корені. Вона виникла ще в давнину, коли люди почали використовувати папір як матеріал для створення художніх виробів.

На території сучасної України це мистецтво розвивалося на базі народних обрядів, пов'язаних із календарними святами, обрядами та віруваннями. Витинанки в давнину часто використовувалися в якості оберегів, а також для оформлення осель під час великих свят. Як і багато інших видів народного мистецтва, витинанка мала не лише естетичне, але й магичне значення, оскільки вважалося, що красиві орнаменти здатні відлякувати злих духів і приносити в дім благополуччя. Початково витинанки не створювалися заради мистецтва, а скоріше заради практичної потреби. Вони використовувалися для прикрашання вікон, дверей, хати на свята або для захисту від негараздів. Наприклад, на Різдво або Великдень на вікнах робили витинанки у вигляді зірок, сонечок, хрестів, а також інших символів, що мали оберегову функцію.

У Середньовіччі, коли папір став доступнішим завдяки розвитку паперової промисловості в Європі, техніка вирізання орнаментів на папері набула більшої популярності. [5,с.116-117]. В Україні цей процес набув значного розвитку з XVI–XVII століть, коли почалася етапна популяризація мистецтва витинанки в народному побуті. В Україні витинанка стала популярною в селах, де жінки створювали елементи декору для своїх осель, як і для церков, адже папір у ті часи був порівняно дешевим матеріалом. Для

виготовлення витинанок використовувався переважно білий папір, рідше кольоровий, який вирізався на основі шаблонів або за допомогою вільного малюнка. Майстрині з великим натхненням створювали прості, але витончені орнаменти, а також зображення тварин, птахів, рослин, які наділялися певними символічними значеннями.

Українська витинанка зберігає в собі давні символи і мотиви, які змінювались і доповнювались залежно від географічних та етнографічних умов того чи іншого регіону. Різні регіони України мають свої характерні особливості в стилі, техніці і тематиці витинанок, що робить кожен регіональну традицію неповторною.

У Центральній Україні витинанка розвивалася на основі традицій народних свят і обрядів, що мали особливу популярність у селах. Центральні регіони, зокрема Київщина, Черкащина, Чернігівщина, мали велику кількість витинанок, що використовувалися в основному для прикрашання вікон і дверей під час Різдва, Великодня та Трійці. Витинанки з цих регіонів часто відрізняються своєю симетрією та геометричними мотивами, такими як зірки, хрести, ромби та спіралі. Вони символізували не лише прикрасу оселі, але й магічний захист від злих сил. Одним із характерних елементів витинанок цієї території є використання солярних знаків, таких як сонце, зірки, а також квіткових композицій, які пов'язані з родючістю і циклічними змінами природи. Такі витинанки використовувались для захисту дому та забезпечення гарного врожаю. [17, с.61-62].

Західні регіони України, зокрема Львівщина, Івано-Франківщина, Тернопільщина, мають свою специфіку у виготовленні витинанок. Тут помітне сильне впливання католицької культури, що поєднувалося з елементами місцевих язичницьких вірувань. Витинанки на заході часто прикрашали хати під час свят, зокрема на Різдво та Великдень, а також на свято Покрови, що має важливе значення в цих регіонах.

Тематично західноукраїнські витинанки відрізняються багатством флористичних мотивів, таких як витончені квіти, дерева, листя, а також

зображення птахів, часто – лелек, котрі в народі символізують родинне благополуччя та процвітання. Витинанки цього регіону мають плавні, ніжні лінії і ритмічні орнаменти, що символізують зв'язок з природою, родючістю та благополуччям. Особливо цікаві в західному регіоні витинанки, пов'язані з обрядовими календарними святами, як-от весняні або літні святкування. Вони здебільшого мали магичний характер, служили оберегами, які повинні були захищати домівку від нещастя і забезпечувати щасливе життя.

Східна частина України, зокрема Харківщина, Луганщина та Донецька область, має свою особливу традицію витинанок, яка часто включала більш геометричні орнаменти і чіткі, стримані форми. Витинанки на Сході використовувалися для прикрашання осель під час свят, особливо Різдва, де часто зображалися сцени з народженням Христа, а також зорі, хрести, символи святого вогню та чистоти. [2,с.133].

Центральне місце у східноукраїнських витинанках займають геометричні мотиви, такі як концентричні кола, ромби, квадрати, з'єднані лініями, що символізують єдність та гармонію. Східноукраїнські майстри також активно використовували техніку вирізання в стилі орнаменту, де елементи композиції мали чітку структуру і підпорядковувались певним правилам симетрії та пропорцій.

Південні регіони України, зокрема Одеська, Миколаївська та Херсонська області, вирізняються яскравими кольорами витинанок, насиченими кольоровими акцентами. Витинанки цього регіону часто мали більш декоративний характер і прикрашали оселі в період свят, зокрема Різдва та Великодня, а також обрядових свят.

Особливістю південних витинанок є їхня велика кольорова палітра, оскільки в цих регіонах часто використовували не тільки білий папір, а й кольоровий, що дозволяло створювати багатокольорові композиції. На південь України також поширювались витинанки, що включали мотиви, пов'язані з морським життям, рибами, кораблями, що є відображенням зв'язку з Чорним морем та торговими шляхами. Техніки витинанок

південного регіону мають виразні лінії і частіше використовують растрові форми, що надають витинанці певної легкості та динамічності. Тут також використовували багато декоративних елементів, що служили оберегами для родини.

На Поліссі та в Лісостепу витинанки часто виконувалися в стилі, що поєднує символи, пов'язані з природою та родючістю. Тут використовувалися мотиви дерев, листя, квітів, а також різноманітні фігури тварин, птахів. Особливо популярними були витинанки у вигляді витончених композицій з птахами – лелеками, які символізували щастя, родинне благополуччя та достаток.

Поліська витинанка вирізняється також технікою створення великих, складних композицій, часто з використанням білих та червоних кольорів. Це дозволяло створювати відчуття простору та глибини, навіть в межах одного листа паперу. Витинанки часто стали частиною весільних обрядів, де вони виступали як символи добробуту і благополуччя. [33,с.87].

Таким чином, регіональні витинанки України відзначаються багатством стилів, технік і символів, які відображають різноманіття національних, культурних і природних умов. Кожен регіон України має свої унікальні традиції в створенні витинанок, що робить це мистецтво особливим і важливим елементом національної культурної спадщини.

Залишаючи глибокий слід у культурі, витинанка надалі розвивається, знаходячи нові форми виразу і надихаючи нові покоління художників. Вона не тільки зберігається як традиція, але й інтегрується в сучасний художній процес, що дозволяє їй залишатися живим і актуальним видом мистецтва. З кожним роком зацікавленість до витинанок зростає не тільки в Україні, але й за її межами. Це традиційне мистецтво отримує нове життя завдяки сучасним технологіям і майстрам, які поєднують народні традиції з сучасними підходами до мистецтва.

У наші дні витинанка все частіше використовується як елемент декору в інтер'єрах, на виставках, а також як складова творчих проектів, які вносять

частинку української культури в світовий мистецький процес. Незважаючи на те, що витинанка є частиною народної традиції, вона сьогодні отримала визнання в світі сучасного мистецтва. Художники створюють витинанки, які поєднують стародавні мотиви з новітніми художніми стилями. Це дозволяє зберігати культурну спадщину і водночас розвивати її, роблячи її актуальною в сучасному контексті.

Сучасні майстри витинанки часто експериментують з матеріалами, техніками виконання, поєднуючи традиційні методи з новими технологіями. Останнім часом з'явилися нові можливості для витинанки, зокрема через використання лазерного різання та 3D-друку. Це дозволяє створювати витинанки на основі цифрових ескізів, що дає більше свободи для творчості.

1.2. Особливості простих та складних витинанок.

Проста витинанка – це унікальне мистецтво, яке, незважаючи на свою простоту, здатне передавати глибину емоцій, народні символи та культурні традиції. В основі простої витинанки лежить основна концепція: вона не потребує складних технік або дорогих матеріалів, але може вражати своєю виразністю та глибиною змісту. Простота цієї техніки — це її велика сила. І хоча витинанка є одним із найдоступніших видів народного мистецтва, її мистецька цінність виявляється саме в умінні передати через мінімалізм всю красу і символізм української культури.

Проста витинанка часто виконується з одного аркуша паперу, який, завдяки точним і виваженим вирізам, перетворюється на витвір мистецтва. Як правило, в ній використовуються геометричні орнаменти, рослинні мотиви, а також зображення тварин чи птахів. Важливо, що кожен елемент такої витинанки має своє символічне значення. Вибір орнаментів не є випадковим: у кожній лінії, в кожному вигині можна прочитати народні традиції та вірування, відображені через прості, але важливі форми.

Проста витинанка також має глибокий зв'язок з обрядовістю. Вона є частиною багатьох народних свят і традицій, таких як Різдво, Великдень, Івана Купала та інші. Прикраси оселі за допомогою витинанки є символом

благополуччя та удачі. Традиційно вирізані фігури використовувалися для декорування вікон, дверей, скринь, а також як подарунки на свята. Вона мала не лише декоративну функцію, але й виконувала магичні обряди – захищала оселю від злих сил, приносила здоров'я та достаток.

Однією з головних особливостей простої витинанки є її доступність для виконання. Вона не потребує великих витрат часу або ресурсів: достатньо лише аркуша паперу, ножиць або ножа для вирізання. Це робить витинанку доступною кожному, навіть тим, хто не має досвіду в інших видах народного мистецтва. Простота виготовлення дозволяє швидко освоїти техніку, однак справжнє мистецтво витинанки розкривається у майстерності виконання – у вмілому та виваженому підході до кожного вирізу, кожного елемента.

У сучасному світі проста витинанка знову повертається в моду як один із способів самовираження. Вона активно використовується не тільки для декорування інтер'єрів, але й в дизайні, на вітринах, у маркетингових кампаніях. Молоді митці, шукаючи нові форми, звертаються до простих витинанок, адаптуючи їх до сучасних умов, що є свідченням актуальності цього виду народного мистецтва навіть у XXI столітті. [27,с.14-15].

Ще однією важливою рисою простої витинанки є те, що вона сприяє розвитку дрібної моторики і творчого мислення. Діти, працюючи з витинанкою, не тільки вчаться точності й акуратності, а й занурюються у світ символів і значень, що є основою української народної культури. Витинанка є чудовим інструментом для навчання, оскільки вона стимулює фантазію, допомагає зрозуміти принципи симетрії, композиції та кольору.

Проста витинанка, незважаючи на свою зовнішню легкість, вимагає точності, терпіння та уваги до деталей. Здається, що вирізати прості візерунки з паперу може бути просто, але для того, щоб витинанка справді виглядала гармонійно і привабливо, потрібно володіти певними навичками. Кожен елемент повинен бути чітким, а композиція – збалансованою. Крім того, витинанка часто має багат шаровий характер: вирізаний елемент може бути накладений на інший, що додає роботі глибину і виразність.

Крім того, важливо зазначити, що проста витинанка часто є однією з форм народної ідентичності, що демонструє унікальність українського народного мистецтва в контексті світових традицій. Витинанка є одним з основних засобів для передачі культурних, етнічних і релігійних символів, через які народ виражав свою історію, віру та побут. І хоча сьогодні цей вид мистецтва є частково втраченим, завдяки зусиллям майстрів та дослідників української культури витинанка знову знаходить своє місце в культурному просторі країни.

Завдяки своїй простоті, витинанка дозволяє кожному виразити свої думки і почуття, навіть без особливих технічних умінь. Вона не потребує дорогих матеріалів і спеціалізованих інструментів, що робить її доступною для широкого кола людей. Проста витинанка не є надто складною для освоєння, але з кожним новим твором майстер стає більш досвідченим, оскільки з'являється можливість експериментувати з різними техніками та мотивами.

Сучасна проста витинанка також має велику роль у популяризації української культури серед молоді. Вона стає не лише елементом культурної спадщини, а й сучасним трендом, що дозволяє новому поколінню зберегти зв'язок із традиціями. Витинанка, будучи доступною та простою для виконання, одночасно дозволяє майстру виявити свій творчий потенціал. У той же час вона є яскравим прикладом того, як важливо зберігати і розвивати народне мистецтво в умовах глобалізації, аби зберегти власну культурну ідентичність. Проста витинанка, будучи втіленням української традиції, в той же час є живим мистецтвом, яке адаптується до сучасних умов. Її простота не є недоліком, а навпаки – важливою характеристикою, що дозволяє зберігати зв'язок з народною культурною спадщиною, роблячи її доступною для кожного. І хоча вона не вимагає великих затрат, кожен виріз, кожен мотив вимагає уваги і поваги до традицій, що робить витинанку не тільки видом мистецтва, але й способом збереження і передачі культурної пам'яті майбутнім поколінням.

Складні витинанки часто мають глибоку символіку, яку можна трактувати по-різному залежно від культурних, історичних чи релігійних контекстів. Вони часто використовуються як елементи декоративного мистецтва для святкових і обрядових моментів. Наприклад, на Різдво, Великдень, Трійцю складні витинанки можуть бути зображенням святих, сцен із Біблії або символів віри, таких як хрести, ангели, святі, що охороняють людські оселі.

Крім релігійних тем, в складних витинанках зображуються і природні мотиви. Це можуть бути пейзажі, дерева, квіти, які символізують зв'язок людини з природою, родючість землі, а також багатство та достаток. У більшості випадків, вишукані витинанки з квітковими та рослинними мотивами символізують родинне благополуччя та гармонію між людиною і природою.

Складні витинанки також відображають народні традиції, пов'язані з оберегами, які, на думку предків, мали магічну силу. Наприклад, витинанки, що зображають різноманітні сонячні символи, мали оберігати будинок від нещастя, хвороб і поганих духів. В таких витинанках можна побачити повторювані елементи – зірки, хрести, кола, які символізують нескінченність, життя, світло і тепло. [38 ,с.79-80].

Важливою особливістю складних витинанок є їх композиційна структура. Складні витинанки не обмежуються простими фігурами чи орнаментами, вони часто мають багатосарові композиції, де кожен елемент переплітається з іншими і створює єдиний образ. Окрім того, майстер у процесі створення витинанки може використовувати різні пропорції, що дає можливість створювати об'ємні ефекти.

Особливо цікавими є витинанки, що мають трьохвимірний ефект. Для створення такого ефекту майстри використовують кілька шарів паперу різних кольорів або різної текстури. Вони вирізають елементи таким чином, щоб вони виглядали об'ємно, створюючи ефект руху або глибини. Наприклад, вітражні витинанки, де використовується кілька шарів

різнокольорових паперів, дозволяють отримати унікальний візуальний ефект, що змінюється залежно від освітлення.

Відзначаються також геометричні композиції у складних витинанках, де орнаменти мають чітку симетрію і повторювані елементи. Це дозволяє створювати складні, але дуже гармонійні форми. Прикладом таких витинанок можуть бути витинанки з ромбами, трикутниками або кругами, які поєднуються в складні орнаментальні мотиви.

Колір у складних витинанках є важливим інструментом для створення певної атмосфери і підсилення символічного змісту. Хоча традиційно витинанки створюються з білого паперу, сучасні майстри часто додають кольорові елементи, що дозволяє значно розширити художні можливості цього мистецтва. Наприклад, червоний колір може символізувати життя, любов і енергію, а зелений – природу, зростання, здоров'я. Синій і фіолетовий кольори часто використовуються для створення враження спокою, глибини, таємничості.

Складні витинанки можуть включати не лише монохромні кольорові палітри, але й багатшарові кольорові комбінації, що робить твір ще більш виразним. Кольорові витинанки стають значно більш складними у виконанні, оскільки майстер має справу не лише з геометрією форм, але й з поєднанням кольорів, які повинні доповнювати одне одного, не порушуючи загальної композиційної гармонії.

Сучасні майстри витинанки активно працюють з різними технологіями, додаючи нові методи та матеріали. Крім традиційного паперу, сьогодні часто використовуються спеціальні декоративні матеріали, такі як картон, тканина або навіть пластик. У цифрову епоху з'явилися нові технології, як-от лазерне різання, що дозволяє створювати складні витинанки з високою точністю.

Складні витинанки можуть використовуватися для створення різноманітних предметів інтер'єру: декоративних панно, рамок для фото, абажурів, вітрин та навіть дизайнерських меблів. Вони також активно використовуються в рекламі та дизайні, де їх вишукані форми і орнаменти

стають невід'ємною частиною брендового стилю. Більш того, складні витинанки все частіше застосовуються у виготовленні сувенірної продукції.

Однією з сучасних тенденцій є використання складних витинанок у створенні декоративних стінових панно та в архітектурних елементах, де витинанки стають частиною загальної концепції інтер'єру. Такі елементи можуть бути використані в ресторанах, виставкових залах, музеях, а також в домашньому інтер'єрі, додаючи приміщенню витонченості та унікальності.

Таким чином, складні витинанки є не лише частиною традиційного мистецтва, а й важливим елементом сучасного дизайну. Вони поєднують у собі глибоку символіку, технічну складність і естетичну досконалість, що дозволяє їм залишатися актуальними та надихати нові покоління митців.

Складні витинанки – це не просто орнаменти або прості зображення, це складні композиції, що потребують високого рівня майстерності. Щоб створити таку витинанку, майстер повинен уміти працювати з малими деталями, зберігаючи при цьому загальну гармонію твору. Одна з основних технік створення складних витинанок полягає в тому, що папір вирізається за певними лініями, залишаючи простір для прорізів, в яких розташовуються мотиви і орнаменти.

Для виконання таких витинанок майстри часто використовують шаблони або начерки, але також важливо враховувати, що значна частина роботи виконується вручну. У складних витинанках важливо зберігати точність в розрізах, особливо коли потрібно вирізати дуже дрібні деталі. Це може бути особливо складно, адже витинанки можуть включати велику кількість дрібних елементів, які повинні бути виконані акуратно, аби вони не порушили загальний вигляд композиції.

Одним із характерних рис складних витинанок є багатошаровість. Такі витинанки складаються з кількох шарів паперу, які накладаються один на один, кожен з яких вирізається окремо. Зазвичай для цих витинанок використовують не тільки білий папір, але й кольорові варіанти, що додає композиціям глибину і контраст.

1.3. Багатогранна творчість українських сучасних майстрів в техніці витинанка.

Микола Теліженко – Народний художник України, графік, скульптор, один із найвідоміших майстрів української витинанки, чії роботи вражають не лише технічною майстерністю, а й глибоким знанням народних традицій і символіки. Його творчість є важливою частиною відродження українського народного мистецтва в контексті сучасної культури. Теліженко став відомим завдяки своїм унікальним роботам, що поєднують стародавні техніки з новаторськими підходами, і які впізнаються завдяки особливій естетичній виразності та оригінальності.

Микола Теліженко народився в Україні, в родині, яка з дитинства прищепила йому любов до народних ремесел. Його перші кроки в мистецтві були пов'язані з вивченням традиційних технік, зокрема витинанки, що надихали його з самого початку. Він почав цікавитися витинанкою ще в дитинстві, коли спостерігав, як його бабуся і мати вирізали декоративні паперові мотиви для прикрашання оселі. Це стало основою для подальшого розвитку його творчих здібностей.

Проте не тільки традиції стали важливою частиною творчості Теліженка. Він також був глибоко зацікавлений тим, як витинанка може змінюватися і адаптуватися до сучасних умов. Його роботи почали привертати увагу тим, що вони вдало поєднували народну символіку з сучасними художніми техніками. Микола Теліженко, працюючи в класичній техніці витинанки, змушував її звучати по-новому, набуваючи особливої актуальності для молодого покоління, яке знову почало звертатися до традиційної культури.

У роботах Миколи Теліженка можна побачити не лише чудову технічну майстерність, але й глибокий зв'язок із народною символікою. Він віддавав належне традиційним мотивам, таким як рослинні орнаменти, зображення тварин, птахів та інших елементів природи, однак кожен його

витвір має свою інтерпретацію і може бути розглянутий як самостійний художній твір, а не просто відтворення народних зразків.

Однією з характерних рис робіт Теліженка є те, що кожна його витинанка – це не просто декоративна річ, а глибоке дослідження і переосмислення народних символів. Він зумів донести до глядача глибокий зміст, який вкладав у свої роботи. Його витинанки не лише прикрашали оселі, але й несли певне символічне навантаження. Наприклад, у багатьох з них можна знайти елементи, що символізують родючість, багатство, захист від злих духів або ж втілення народних вірувань.

Микола Теліженко не обмежувався лише традиційними мотивами. Він постійно шукав нові способи вираження, додаючи сучасні елементи в свої роботи, що дозволяло його витинанкам зберігати актуальність у сучасному мистецькому контексті. Його витинанки стали справжнім відкриттям для поціновувачів народного мистецтва, адже вони відображали не лише автентичні елементи української культури, але й нові погляди на це мистецтво.

Одним з основних принципів творчості Теліженка є використання природних матеріалів. Його витинанки виготовляються з високоякісного паперу, що дозволяє досягти особливої тонкості і делікатності в кожному вирізі. Микола Теліженко вірив, що для витинанки важлива не тільки техніка, а й матеріал, з якого вона створюється. Він надає великого значення вибору паперу, адже саме від його якості залежить, якою буде остаточна робота.

Микола Теліженко також активно займався популяризацією витинанки серед нових поколінь. Він проводив майстер-класи і навчальні семінари, де не лише навчав основам витинанки, а й розповідав про її історію, символіку та значення в українській культурі. Завдяки таким ініціативам, він зробив великий внесок у збереження і розвиток українського народного мистецтва, допомагаючи молодим митцям освоювати цей вид творчості та знаходити своє місце в сучасному світі.

Ще однією важливою стороною діяльності Миколи Теліженка є його участь у численних виставках, де він представляє свої роботи. Витинанки Теліженка зазвичай викликають великий інтерес у публіки завдяки своїй виразності, емоційності та інтерпретації народної символіки. Його роботи були представлені на виставках не лише в Україні, але й за кордоном, що дозволило познайомити світову аудиторію з українським мистецтвом витинанки.

Одним з головних досягнень Миколи Теліженка є його внесок у відродження та збереження витинанки як частини національної культурної спадщини. Він не лише зберігає старовинні традиції, але й оновлює їх, додаючи сучасні художні підходи та інтерпретації. Це дозволяє витинанці залишатися актуальною і в контексті сучасного мистецтва, що сприяє збереженню її значущості в культурному просторі України. Теліженко також багато уваги приділяв вивченню і дослідженню витинанки в історичному контексті. Він глибоко цікавився історією цієї техніки, її розвитком та еволюцією в різних регіонах України. Це дозволяло йому створювати роботи, які не лише є художніми творами, але й мають велике культурно-історичне значення. Він активно працював над вивченням народних традицій, що дозволяло йому точніше відтворювати автентичні мотиви та адаптувати їх до сучасних умов.

Роботи Миколи Теліженка мають великий вплив на молодих майстрів витинанки, вони стали прикладом для багатьох художників, які почали звертатися до народних традицій у своїй творчості, надихають нове покоління митців на пошук нових способів вираження через традиційне народне мистецтво, зокрема витинанку. Його творчість стала каталізатором для розвитку витинанки в сучасному мистецькому просторі.

Витинанки Теліженка – це не просто декоративні вироби, а справжні твори мистецтва, які несуть у собі глибокий символізм і культурну спадщину. Вони поєднують в собі точність виконання і емоційне наповнення, що робить кожну роботу унікальною та неповторною. Він вмів знаходити

найкраще в традиціях і переосмислювати це в контексті сучасної художньої практики, що робить його творчість важливим етапом у розвитку народного мистецтва.

Творчість Миколи Теліженка сприяє відродженню інтересу до витинанки як форми народного мистецтва, що поєднує в собі естетичні, культурні та історичні цінності. Його роботи знаходять відгук у серцях багатьох людей, які шукають нові способи вираження своєї національної ідентичності через мистецтво. Завдяки своїй творчості Микола Теліженко допомагав зберегти і розвивати українські традиції, що є важливим для формування культурної спадщини майбутніх поколінь.

Олеся Іщук – відома сучасна волинська витинанкарка, чия творчість є прикладом глибокого занурення в народну культуру та оригінального підходу до стародавнього мистецтва вирізання з паперу. Її роботи не лише зберігають традиції української витинанки, але й додають у цей вид мистецтва нові інтерпретації, що робить її творчість актуальною й у сучасному контексті. Олеся Іщук народилася в Луцьку, в родині, де завжди цінувалася народна творчість, і саме з дитинства вона була оточена атмосферою, що сприяла розвитку її художніх здібностей.

Витинанка стала для Олесі Іщук не лише способом вираження творчості, але й важливою частиною її життя. Її перші кроки у світі витинанки були обумовлені великим бажанням зануритись у культуру рідного краю. З самого дитинства Олеся була захоплена народними ремеслами, і, спостерігаючи за майстрами, вона поступово почала освоювати основи витинанки. У цей час вона зрозуміла, що витинанка не є просто декоративним мистецтвом, а має глибокий символічний зміст, який відкривається тільки тим, хто готовий вникати у народні традиції.

Олеся Іщук відома своєю здатністю поєднувати традиційні мотиви витинанки з новітніми художніми техніками, що дозволяє її роботам звучати по-новому і бути актуальними для сучасного глядача. Її творчість базується на глибокому знанні українських народних символів і орнаментів, зокрема

тих, що мають захисну і магічну функцію. Проте Олеся не копіює традиційні візерунки – вона вміло адаптує їх до сучасних реалій, додаючи нові акценти та деталі, які роблять її роботи унікальними.

Олеся активно досліджує старовинні техніки витинанки, вивчаючи різноманітні регіональні особливості цього виду мистецтва. Вона часто проводить власні дослідження, відновлюючи і адаптуючи забуті мотиви і прийоми. Це дозволяє їй створювати роботи, які є не лише художніми, але й культурно-історичними пам'ятками. Її витинанки можна трактувати як своєрідні сторінки історії, де кожен виріз, кожна деталь має своє глибоке значення.

Основою творчості Олесі Іщук є використання народної символіки, що має глибоке коріння в українських традиціях. Наприклад, багато її робіт містять мотиви, пов'язані з родючістю, здоров'ям, достатком і захистом. Птахи, дерева, квіти та геометричні форми, які часто зустрічаються у її роботах, мають багатий символічний зміст. Олеся вміє показати ці символи так, що вони звучать і по-новому, але при цьому зберігають свою первісну силу та значення.

Особливістю робіт Олесі Іщук є точність і делікатність виконання. Її витинанки вирізані так тонко, що кожен елемент виглядає витонченим і легким, незважаючи на складність роботи. Вона працює в основному з папером, часто вибираючи особливі його види для досягнення потрібного ефекту. Папір, що використовується в її роботах, зазвичай є м'яким і еластичним, що дозволяє витримати тонкі вирізи без руйнувань.

Олеся Іщук активно займається популяризацією витинанки серед молоді. Вона проводить майстер-класи, на яких не тільки навчає основам цієї техніки, але й розповідає про історію витинанки, її значення в культурі. Вона вважає, що важливо не тільки зберігати традицію, але й передавати її молодим поколінням, щоб вони могли не лише створювати витинанки, а й усвідомлювати їх значення в контексті національної ідентичності.

Крім того, Олеся Іщук є учасницею численних виставок народного мистецтва, де вона презентує свої роботи. Витинанки, створені нею, здобули визнання серед професіоналів та поціновувачів українського народного мистецтва. Кожна її робота – це своєрідна історія, що розповідає про культурні традиції України, через які можна пізнати глибину національної душі та символіку українського народу. Її витинанки часто експонуються на виставках, присвячених народним ремеслам, а також на культурних фестивалях, де вони завжди привертають увагу своєю оригінальністю та глибоким змістом.

Майстриня використовує витинанку для створення різноманітних декоративних елементів: від окремих панно до вишуканих виробів для інтер'єрів. Одним із важливих аспектів її творчості є те, що вона не обмежується лише традиційними предметами декору, але й знаходить нові шляхи для застосування витинанки в сучасному дизайні. Вона створює витинанки для меблів, текстилю, а також для сучасних арт-об'єктів, що дозволяє їй зберегти зв'язок із народними традиціями, одночасно вносячи в свої роботи нові концепції.

Олеся Іщук прагне до того, щоб витинанка залишалася живим мистецтвом, яке активно розвивається і змінюється відповідно до вимог часу. Її роботи сприймаються не лише як елементи народної творчості, а й як частина сучасної української культури, що є важливою для формування національної ідентичності. Вона вірить, що мистецтво повинно бути живим, постійно змінюючись і адаптуючись до нових умов.

Інтерес до витинанки Олесі Іщук набув особливого розвитку в останні роки, коли народне мистецтво стало знову популярним серед молоді. Олеся активно співпрацює з художниками, дизайнерами, організує виставки та майстер-класи, що дозволяє не тільки зберігати витинанку, але й розвивати її у нових напрямках. Її роботи активно використовуються в різних культурних і соціальних проектах, що доводить актуальність цього виду мистецтва навіть у XXI столітті.

Витинанки Олесі Іщук мають великий вплив на сучасних українських митців, багато з яких вважають її своїм наставником і взірцем для наслідування. Вона не лише дбайливо зберігає народні традиції, але й активно шукає нові шляхи вираження через цю техніку. Завдяки її зусиллям витинанка продовжує жити, розвиваючись і трансформуючись, що дозволяє цьому виду мистецтва зберігати свою актуальність у сучасному культурному контексті.

Майстриня стала важливою постаттю в світі українського народного мистецтва, і її витинанки є прикладом того, як традиції можуть бути збережені та переосмислені в умовах сьогодення. Вона вірить, що витинанка – це не просто декоративне мистецтво, а частина великої культурної спадщини, яку потрібно цінувати, зберігати і передавати наступним поколінням. В її роботах кожен мотив, кожен виріз є втіленням народної мудрості і краси, яка не втрачає своєї актуальності навіть через століття.

Дарія Альошкіна – українська мисткиня, скульпторка, витинанкарка, чий талант і праця стали важливою частиною сучасного народного мистецтва. Вона народилася в Києві, ще з дитинства захоплювалася різноманітним мистецтвом під впливом батьків-скульпторів Олекси та Людмили Альошкіних. Певний час також бачила себе скульптором, і лише зовсім недавно її серце захопила витинанка. Її перші роботи були простими, але вже тоді можна було побачити в них точність і захоплення цією справою. Вона почала активно вивчати традиції української витинанки, збирати інформацію про старовинні зразки, що збереглися в музеях і приватних колекціях, а також шукати нові способи вираження в рамках цієї техніки.

Важливою особливістю робіт Дарії Альошкіної є їхня глибока символіка. Кожен вирізаний елемент в її роботах має своє значення, будь то квітка, тварина чи геометричний орнамент. Вона активно використовує природні мотиви, зокрема зображення рослин, птахів, звірів, які мають

глибокий зв'язок з українськими традиціями. Витинанка Альошкіної часто пов'язана з циклом життя, природними процесами та народними святами.

Альошкіна не обмежується лише класичними мотивами витинанки, вона часто експериментує з новими формами та сюжетами, комбінуючи традиційну техніку з сучасними мистецькими напрямками. Її роботи відзначаються тонкою роботою з деталями та глибоким емоційним змістом. Вона здатна створити з простого аркуша паперу справжній витвір мистецтва, наповнений світлом і гармонією.

Однією з основних цілей Дарії є відродження та популяризація української витинанки серед нових поколінь. Вона активно займається викладанням і проводить майстер-класи для дітей та дорослих. Її роботи стали частими учасниками виставок, як в Україні, так і за кордоном. Майстриня також неодноразово брала участь у фестивалях народного мистецтва, де її витинанки завжди привертали увагу завдяки своїй унікальності та глибині.

Однією з найважливіших рис творчості Альошкіної є її вміння поєднувати народні традиції з сучасними тенденціями в мистецтві. Вона здатна зберегти автентичність витинанки, але в той же час інтегрувати в неї нові ідеї, що дозволяє створювати роботи, які виглядають актуально і сьогодні. Це дає можливість зберегти старовинне мистецтво і водночас привернути до нього увагу молоді.

Для Альошкіної витинанка – це не просто техніка, а спосіб висловлення своєї душі, передача глибоких почуттів через прості, але дуже виразні форми. Кожна її робота наповнена емоціями і викликає у глядачів відчуття гармонії та краси. Вона вірить, що витинанка має особливу силу – здатність надавати людині внутрішній спокій і відчуття зв'язку з природою і своїми коренями.

Своїм прикладом Дарія Альошкіна надихає інших майстрів та майстринь, закликаючи їх до збереження і розвитку традиційного українського мистецтва. Вона вважає, що важливо не лише зберігати ці

традиції, але й адаптувати їх до сучасних умов, щоб вони могли бути зрозумілі й цікаві молодому поколінню. Тому її роботи не просто відтворюють минуле, але й стають мостом між поколіннями, зберігаючи культурну спадщину для майбутніх поколінь.

Майстриня активно публікується в спеціалізованих журналах і каталогах народного мистецтва, де її роботи займають гідне місце серед інших українських майстрів. Вона також бере участь у створенні виставок, які допомагають популяризувати українську культуру на міжнародній арені. Її витинанки, що поєднують народні мотиви з сучасними техніками, користуються великим попитом серед колекціонерів і любителів народного мистецтва.

Дарія Альошкіна продовжує працювати в напрямку розвитку української витинанки, вдосконалюючи свої навички та шукаючи нові способи вираження себе через папір. Вона переконана, що мистецтво витинанки має величезний потенціал, щоб не лише зберігати національні традиції, але й відкривати нові горизонти для творчості та інновацій. Вона вірить, що через витинанку можна передавати не тільки естетичну насолоду, але й важливі культурні та духовні цінності, що сприяють збереженню і розвитку української культури.

Таким чином, творчість Дарії Альошкіної є важливою частиною сучасного українського мистецтва, яке поєднує традиції з інноваціями. Її витинанки — це не просто декоративні елементи, а справжні твори мистецтва, що мають глибокий зміст і несуть у собі частинку української душі.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

2.1. Композиційні пошуки та робота над ескізами кваліфікаційної роботи на тему: «Мереживо поліських трав».

Композиційні пошуки у кваліфікаційній роботі на тему «Мереживо поліських трав» є важливою частиною дослідження, яке поєднує традиційні елементи народного мистецтва з сучасними підходами до оформлення і візуального сприйняття природи через мистецтво. Волинь – це регіон з багатою історією та культурною спадщиною, що особливо виразно відображається в його народних ремеслах, серед яких витинанка та текстильне мистецтво займають окреме місце. Природні мотиви, зокрема трави, квіти та рослини, мають глибоке символічне значення в українській культурі, і саме через них можна передати всю красу та енергетику рідного краю. Квітка папороті – одне з найбільш загадкових і містичних явищ в українському фольклорі, і особливо в культурі Волині. Це символ, який здавна оточений численними легендами та повір'ями, і має важливе місце в народних віруваннях. Папороть є надзвичайно цікавою рослиною, і навіть її наукова назва викликає асоціації з чимось загадковим і незвіданим. Однак найбільше значення квітка папороті має в контексті народної міфології та етнографії.

Згідно з українським фольклором, квітка папороті – це уявна, чарівна квітка, яку можна знайти лише в ніч на Івана Купала. Повір'я говорить, що ця квітка нібито розцвітає в найтемнішу ніч, але знайти її можна лише тим, хто має чисте серце і благі наміри. Вона є символом удачі, щастя, благополуччя і надає тому, хто її знайде, здатність розуміти мови тварин, а також дарує дар передбачення і виконання бажань. Уявлення про квітку папороті як про щось чудесне і омріяне, що дає людині сили і можливості, глибоко укорінене в українському народному світогляді. Саме тому, в своїй роботі я використала образ даної квітки, та надала йому центральне значення.

Волинь, з її особливою природою і традиціями, стала одним з важливих центрів, де поширювались легенди про цю загадкову квітку. Місцеві мешканці розповідали, що квітка папороті росте в лісах, на галявинах, серед темних і глухих лісів, в місцях, де мало ступала нога людини. І хоча, за народними уявленнями, квітка є незбагненою і її неможливо знайти зазвичай, кожен, хто наважився йти в ліс в ніч Купала, мріяв про її знаходження.

У повір'ях волинян квітка папороті була пов'язана з магічними силами і цілою низкою ритуалів. Вважалося, що той, хто знайде цю квітку, отримає не лише особливу удачу, але й зможе знайти істинне щастя, пізнати себе і відкрити перед собою нові можливості. Однак, для того щоб квітка показала себе, треба було пройти через серйозні випробування: спостереження за природою, терпіння і віра в магічні сили.

Папороть, навіть будучи рослиною без видимих квіток, була сприйнята як символ величезної сили і містичної природи. Листя папороті використовувалося в обряді на Івана Купала – ворожіннях, запалюванні вогнів і стрибках через багаття. Ці листки мали особливу магічну властивість – вони вважалися засобом очищення і захисту від злих сил. Папороть на Волині була не просто рослиною, а й елементом, який допомагав у здійсненні важливих обрядів, що впливали на долю людини.

Квітка папороті стала частиною і декоративної культури Волині. Візерунки на рушниках, килимах, вишивках часто зображали папороть, що символізувала не тільки магію та удачу, а й нерозривний зв'язок людини з природою. Вишивка папороті часто мала захисну функцію, і такі візерунки використовувалися для прикрашання житла, щоб охороняти від негараздів і хвороб.

Волинський народ вважав папороть символом не лише удачі, а й родючості та безсмертя. Деякі стародавні вірування вказують на те, що рослина може допомогти зцілити душу і тіло, очистити від поганих думок і хвороб. Тому трави, зібрані в ніч Івана Купала, мали надзвичайно велику

силу, і серед них особливо виділялася папороть, яка завжди була пов'язана з магією і очищенням.

Зокрема, в поетичній традиції Волині, де завжди особливо шанували народні вірування і міфи, образ квітки папороті часто переплітається з образами інших рослин і трав, символізуючи взаємозв'язок між людиною і природою. Зокрема, в описах цих легенд часто присутній образ квітки, що перетворюється на символ єдності природи і людської душі, з'єднання світу реального і світу магічного.

Основною метою роботи є створення композиції, яка б поєднувала в собі не лише природні мотиви, але й специфіку технік витинанки, що мають своєрідне втілення у вигляді «Мереживо волинських трав» та народні звичаї та вірування. Це означає, що ключовим елементом композиції є художнє відтворення трав та сюжету що відбувається навколо них, що відображають багатство флори та фольклору цього регіону. Пошук правильних форм і ліній у композиційному рішенні вимагає не лише технічної майстерності, а й уважного спостереження за природою та її неповторними образами.

Композиційні пошуки у кваліфікаційній роботі починаються з вивчення природних мотивів. Дослідженням волинські трави, звертаючись до різних джерел: фотографій, етнографічних матеріалів, живих зразків природи. Важливою частиною цього процесу є спостереження за тим, як рослини розташовуються в природному середовищі, їхні відношення одна до одної, симетрія чи асиметрія росту. В цьому контексті композиційні пошуки направлені на те, щоб передати не просто формальні лінії трав, а й їх внутрішній ритм і гармонію, що є відображенням природної енергії та органічності.

Далі важливим етапом є вибір техніки виконання композиції. У техніці витинанці часто використовуються природні мотиви, саме тому я обрала дану тему. Для виконання композиції «Мереживо волинських трав» застосовується саме ця техніка, оскільки вона дозволяє максимально точно передати тендітність і делікатність рослинних форм. У роботі з витинанкою

особливу увагу приділяла точності вирізів, оскільки кожен елемент композиції має бути чітким і гармонійно поєднуватися з іншими частинами. Тонка градація вирізів і поєднання світла та тіні створюють ефект мережива, що є центральною ідеєю композиції.

У композиційному рішенні «Мереживо волинських трав» ми використовували принцип асиметрії. В даній роботі акцент робиться на використанні асиметрії для досягнення більшої динамічності. Наприклад, деякі трави зображені під різними кутами або з різною величиною листя, що створює ілюзію руху і природної неоднорідності. Це важливий елемент композиції, оскільки саме асиметрія дозволяє передати живу природу, яка є нескінченно варіативною.

Крім технічних аспектів, композиційні пошуки пов'язані з емоційним сприйняттям природи, що лежить в основі роботи. Кваліфікаційна робота «Мереживо волинських трав», на нашу думку, викликати у глядача відчуття спокою і гармонії, яке дає природа. Витинанка, через свою тонкість і делікатність, дозволяє передати цю емоцію найкращим чином. Ретельно вибрані природні елементи, розташовані у композиції, створюють певний настрій: спокійний, умиротворений, навіть трохи медитативний. Це важливо для того, щоб передати характер волинської природи – м'якої, лагідної, але водночас дуже живої і динамічної.

У композиційних пошуках звертаюся до традиційних мотивів українського народного мистецтва, де трави, квіти, є символами благополуччя, гармонії та достатку. Поглиблення знання народної символіки дозволяє внести в кваліфікаційну роботу додатковий культурний контекст. Трави, що зображені у композиції, можуть бути не лише природними елементами, а й носіями певних значень.

Пошук оптимального балансу між естетичними і символічними елементами вимагає не лише технічної майстерності, а й здатності передати внутрішній зміст, що криється за кожним елементом композиції. Кваліфікаційна робота в задумі повинна бути не просто декоративним, а й

глибоким візуальним висловленням зв'язку між людиною та природою, втіленням її краси, мудрості та безсмертя.

2.2. Підбір кольорової гами.

Підбір кольорової гами у кваліфікаційній дипломній роботі на тему «Мереживо поліських трав» є важливим етапом у створенні композиції, оскільки кольори відіграють значну роль у передачі емоційного і символічного навантаження роботи. Вибір палітри для такої роботи має бути продуманим і відповідати природним, культурним та естетичним особливостям теми. Оскільки основний акцент у даній роботі робиться на витинанку – техніку вирізання з паперу, вибір кольорів буде визначати не тільки декоративну функцію, але й відображати символіку природи Волині, а також поглиблювати зміст роботи, відтворюючи зв'язок між людиною і природою.

Першим і основним кроком у підборі кольорів є орієнтація на природні відтінки рослинності, характерні для Волині. Волинські трави – це символ родючості, багатства природи, м'якості і гармонії. Тому, базова палітра для композиції повинна включати різноманітні відтінки зеленого кольору, що є основним у природі. Зелені кольори передають відчуття спокою, свіжості та гармонії, що є важливими характеристиками для композиції, що відображає природу Волині.

Глибокий темно-зелений колір використовується як фон диптиху, для більш глибоких і насичених елементів композиції, таких як сон-трава, пижмо, та листки папороті, підкреслюючи їхню силу і стійкість. Тілесний колір додає теплоту і м'якість композиції, зробивши її приємною і природною, застосовується в центральних елементах композиції квітах папороті та сон-траві. Світло-зелений для, легких елементів – листя папороті, що символізують нове життя, ріст та розвиток. Коричневі кольори використані для зображення землі, пижма, а також для створення контурів і акцентів. Вони надають композиції природної глибини і органічності, роблять її більш об'ємною. Ці кольори також підкреслюють зв'язок з

природою, що має важливе значення для тематичної спрямованості роботи. Вони надають композиції відчуття стабільності та природного порядку.

Підбір кольорової гами для кваліфікаційної дипломної роботи на тему «Мереживо волинських трав» є важливим і складним етапом, оскільки кольори не лише виконують декоративну роль, але й допомагають виразити глибину і зміст композиції. Використання природних відтінків оксамитово-зеленого, коричневого та жовтого допомагає передати красу та багатство флори Волині, створити атмосферу гармонії і зв'язку людини з природою. Палітра кольорів повинна бути ретельно продумана, щоб підкреслити емоційний настрій і символічне значення композиції, одночасно зберігаючи природність і автентичність, що є основною темою роботи.

2.3. Техніко-технологічна частина.

Техніки та технології використання витинанки в дипломній роботі на тему «Мереживо поліських трав» є важливим етапом для реалізації композиційних ідей та передачі символічного значення. Вибір цієї техніки для дипломної роботи дозволяє зберегти народну традицію і адаптувати її до сучасних вимог художнього вираження. «Мереживо поліських трав» – це образ, що поєднує природні мотиви, символіку у техніці витинанка.

Початковий етапом роботи в матеріалі було створення детального ескізу композиції. В даному випадку в кваліфікаційній роботі «Мереживо волинських трав» на етапі ескізу були продумані всі елементи, включаючи трави, квіти, листя та їх поєднання із сценами фольклору. Важливим моментом було стилізування трав, характерних для флори Волині. Головним, на нашу думку, є створення композиційної єдності між елементами, щоб робота виглядала збалансованою, органічною і одночасно динамічною. Після того як ескіз готовий, ми поступово перенесли окремі його елементи на папір для подальшого витинання.

Для виконання практичної роботи вибір матеріалу є надзвичайно важливим. Папір ми обирали достатньо тонким для того, щоб точно вирізати навіть найдрібніші елементи, але водночас достатньо міцним, щоб не рватися

під час роботи. В дипломній роботі застосовувано кілька видів паперу для створення різних ефектів. Наприклад, для фону використано темний папір, а для інших деталей витинанки – світлий кольоровий, для створення контрасту.

Витинанка передбачає застосування техніки вирізання з паперу. Для цього ми використовували різець, канцелярський ніж, ножиці. Важливим є також правильний вибір техніки для кожного етапу роботи: прямі лінії, округлі, спіралі – кожна з них вимагає різного підходу до вирізання.

Один із ключових аспектів витинанки – це чіткість контурних ліній. У кваліфікаційній роботі «Мереживо поліських трав» я створювала контури травинок, листя, квітів та інших елементів таким чином, щоб вони виглядали витончено і гармонійно. Для цього витиналися окремі елементи, кожен з яких має свою форму та характер. Лінії мають бути тонкими та чистими, без зайвих деталей, оскільки витинанка по суті є зображенням, створеним за допомогою ліній, які складаються в єдину композицію. Важливо звертати увагу на пропорції, щоб не порушити єдність і гармонію композиції кваліфікаційної роботи.

Для досягнення бажаного ефекту важливо застосовувати техніку шарування. Трави, квіти та інші елементи вирізані окремо, а потім розміщені на основному фоні таким чином, щоб створити відчуття глибини. Шарування дозволяє підкреслити деякі елементи композиції, надаючи їм об'єм і висвітлення, а інші – занурити в тінь. Цей метод створює враження, що композиція живе і рухається, а також додає ефекту «мережива», в якому кожен елемент органічно переплітається з іншими.

Після того як всі елементи витинанки виконані, важливим етапом є наклеювання всіх частин роботи на тло та оформлення роботи. Після завершення всіх основних етапів роботи, необхідно приділити увагу саме остаточному оформленню. Я використала оформлення рами у вигляді паспарту та помістили роботу під орг-скло в поєднанні із дерев'яною рамою, що підкреслює зміст і характер композиції. Використання витинанки для

дипломної роботи «Мереживо поліських трав» є чудовим способом поєднати традиційні техніки з сучасним мистецьким підходом. Техніка вирізання з паперу дозволяє передати емоційний і символічний зміст роботи, а також створити складні візуальні ефекти, які підкреслюють зв'язок з природою та багатством флори Волині.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота на тему «Мереживо поліських трав» у техніці витинанки є результатом творчого дослідження народного мистецтва, зокрема витинанки, в поєднанні з природними мотивами, характерними для флори Волині. Виконання роботи дозволило не тільки вдосконалити навички володіння традиційною технікою, але й глибше осмислити зв'язок між природними образами та народним мистецтвом, а також розширити розуміння важливості збереження і переосмислення національних традицій у сучасному контексті.

Витинанка, як техніка народного мистецтва, продовжує залишатися надзвичайно актуальною в умовах сучасності. Вона дозволяє створювати складні композиції за допомогою простих інструментів і доступних матеріалів, що робить її доступною для будь-якого художника. У рамках цієї роботи ми продемонстрували, як витинанка може стати не лише технічним викликом, але й потужним засобом для вираження образів, які мають глибоке символічне значення. Використання витинанки для зображення волинських трав дозволяє створити мереживо, яке візуально відображає складність та гармонію природи.

Одна з основних задач цієї роботи полягала у тому, щоб через витинанку передати не лише зовнішні форми рослинності, а й виразити символіку волинських трав, їх взаємозв'язок з народними традиціями. Образи трав, квітів і листя у цій роботі не є простим відтворенням флори, а скоріше – спробою зануритись у глибину символічних значень, які кожна рослина може нести. Природа Волині, з її багатством флори і певними характерними елементами, створила основу для композицій, що органічно поєднуються з народною традицією і стилістикою витинанки.

Сучасне трактування витинанки, в рамках цієї роботи, дозволило використати народні мотиви у новому контексті, зробивши їх більш доступними для сприйняття сучасної аудиторії. Використання техніки витинанки в поєднанні з новими художніми прийомами та інтерпретаціями

дозволяє відродити і зберегти стародавні традиції в актуальній формі. Мереживо волинських трав є прикладом того, як можна поєднувати класичні техніки з новими художніми концепціями.

В результаті виконання кваліфікаційної роботи на тему «Мереживо волинських трав» у техніці витинанки вдалося поєднати традиційну техніку з сучасними художніми пошуками, передаючи не лише естетичну красу природи Волині, але й її глибоке символічне значення. Робота демонструє можливості витинанки як техніки для створення сучасних художніх творів, що спираються на народні традиції, та вказує на важливість збереження і переосмислення цих традицій у контексті сучасного мистецтва. На нашу думку, сучасне трактування витинанки, як просторового арт-об'єкту, розширює її художні можливості, дозволяє по-новому зазвучати цьому виду декоративно-ужиткового мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієнко І. А. Форми та техніки витинанки в українському мистецтві. Чернівці: Мистецька бібліотека, 2021. 150 с.
2. Білик В. П. Мистецтво витинанки: від стародавності до сучасності. Київ: Графіт, 2022. С. 133.
3. Василенко І. В. Техніка витинанки: традиції та сучасність. Київ: Академія, 2017. 120 с.
4. Глушенко О. М. Сучасна витинанка в Україні: авторські інтерпретації. Дніпро: Горлиця, 2020. 125 с.
5. Григорчук Л. В. Українська витинанка: історія та сучасні тенденції. Львів: Літера, 2020. С. 116-117.
6. Даниленко О. С. Мистецтво витинанки в контексті українського народного мистецтва. Харків: Наукова думка, 2019. 220 с.
7. Демченко В. І. Мистецтво витинанки в Україні: від минулого до сучасного. Одеса: "Юніверс", 2021. 180 с.
8. Дзюбенко О. М. Витинанка в українському декоративному мистецтві. Чернівці: Букрек, 2018. 140 с.
9. Єрмакова Т. Л. Технології витинанки та їх вплив на сучасне мистецтво. Дніпро: Нова Зоря, 2016. 150 с.
10. Іваненко М. В. Мистецтво витинанки у контексті української культурної спадщини. Харків: Український центр, 2019. 135 с.
11. Коваленко І. М. Загадки витинанки: техніки та інтерпретації. Київ: Світлиця, 2022. 200 с.
12. Костенко Т. А. Історія розвитку витинанки в Україні. Львів: Торунь, 2023. 180 с.
13. Лазаренко О. І. Традиційні мотиви в українській витинанці. Київ: Дизайн і культура, 2021. 180 с.
14. Литвинова Н. Ю. Витинанка як об'єкт народної творчості. Полтава: Полтавський університет, 2017. 125 с.

15. Максименко О. А. Аналіз розвитку витинанки в контексті культурних течій України. Вінниця: Вінницька правда, 2021. 150 с.
16. Мельник І. В. Українська витинанка: художні особливості та методи виконання. Львів: Книголюб, 2019. 110 с.
17. Мельникова Г. В. Витинанка в етнографії України: традиції та інновації. Чернівці: Чернівецький науковий центр, 2020. С. 61-62.
18. Морозова Н. В. Роль витинанки в збереженні українських традицій. Київ: Універсум, 2021. 160 с.
19. Мороз Л. В. Витинанка: культурне значення та соціальна роль в Україні. Львів: "Етноарт", 2022. 150 с.
20. Остроменко І. П. Технологія виконання витинанки в сучасному мистецтві. Харків: Мистецтво, 2022. 190 с.
21. Панченко Л. С. Мистецтво витинанки в українському контексті: історичний аспект. Одеса: Південний берег, 2018. 130 с.
22. Павленко В. Г. Витинанка як феномен народної культури України. Житомир: Житомирський університет, 2020. 165 с.
23. Петренко А. Ю. Техніка витинанки та її еволюція. Київ: Державний видавничий центр, 2017. 115 с.
24. Прокопенко О. І. Техніка витинанки: навчальний посібник для студентів мистецьких факультетів. Харків: Педагогічна преса, 2019. 140 с.
25. Реброва Т. М. Витинанка в українській культурі: науково-методичні аспекти. Київ: Інтернаука, 2023. 210 с.
26. Соколенко В. С. Витинанка: народне мистецтво України. Львів: Культурна спадщина, 2015. 190 с.
27. Степаненко Л. О. Роль витинанки в українському народному мистецтві. Полтава: Полтава-Прес, 2020. С. 14-15.
28. Тарасова М. В. Витинанка в контексті традиційного українського декоративно-прикладного мистецтва. Дніпро: Дніпровський університет, 2022. 145 с.

29. Тимченко І. П. Техніка витинанки в сучасному мистецтві України. Чернівці: Наукове видання, 2019. 125 с.
30. Тищенко В. О. Інтерпретація витинанки в сучасному художньому контексті. Одеса: Астрея, 2021. 190 с.
31. Ульянова І. С. Витинанка в традиційній культурі України: особливості виконання та стилі. Харків: Сучасний погляд, 2019. 170 с.
32. Федоренко О. Г. Мистецтво витинанки: техніки, інтерпретації, еволюція. Чернівці: Срібна нитка, 2020. 180 с.
33. Харченко А. В. Витинанка в українському мистецтві: від традицій до сучасності. Київ: Академія, 2018. С. 87 .
34. Хоменко Л. С. Сучасна витинанка: художні тенденції та технології. Львів: Львівська школа мистецтв, 2023. 160 с.
35. Циганенко Р. В. Мистецтво витинанки: народна традиція та її відродження. Одеса: Оксана, 2022. 190 с.
36. Шаповалова Г. В. Історія витинанки та її розвиток в Україні. Одеса: Культурний центр, 2023. 165 с.
37. Шевченко Н. В. Витинанка: народне мистецтво в контексті культурної спадщини України. Харків: Мистецький світ, 2016. 145 с.
38. Шевцова І. Л. Витинанка як елемент українського декоративного мистецтва. Київ: Видавничий дім, 2020. С. 79-80.
39. Яковенко Т. М. Витинанка в культурі України: історія, техніки, традиції. Львів: Львівський університет, 2021. 160 с.
40. Яремчук А. І. Витинанка: український феномен в контексті культури. Чернівці: Буковина, 2023. 180 с.

ДОДАТКИ

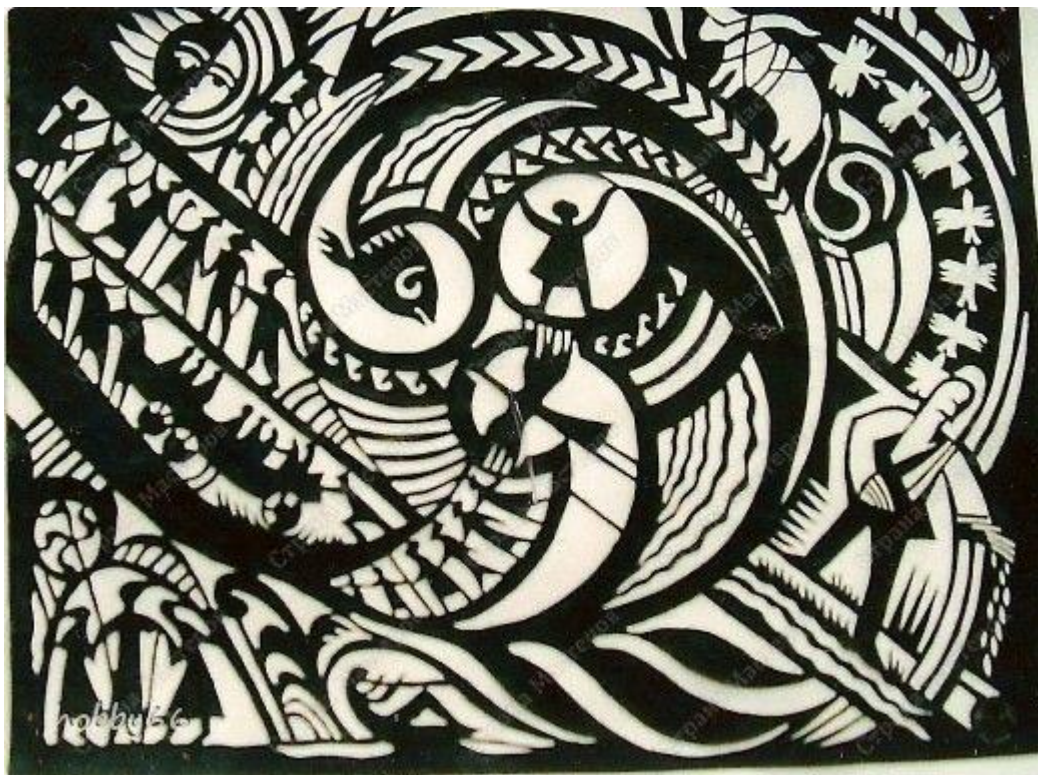
Додаток 1. Автор Микола Теліженко тетраптих «Долі козацькїї».

Додаток 2. Автор Микола Теліженко роботи з виставки «Заповіт».

Додаток 3. Автор Микола Теліженко «Незнищений».

Додаток 4. Автор Микола Теліженко «Вічний образ».

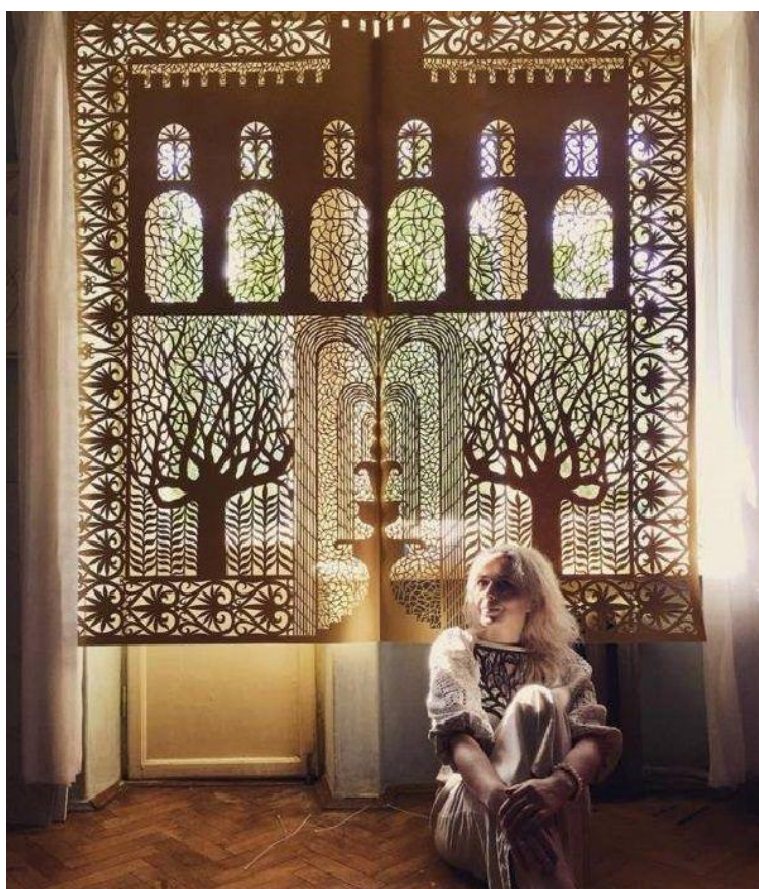
Додаток 5. Автор Дарія Альошкіна «Дерево життя».

Додаток 6. Автор Дарія Альошкіна «Різдвяне панно».

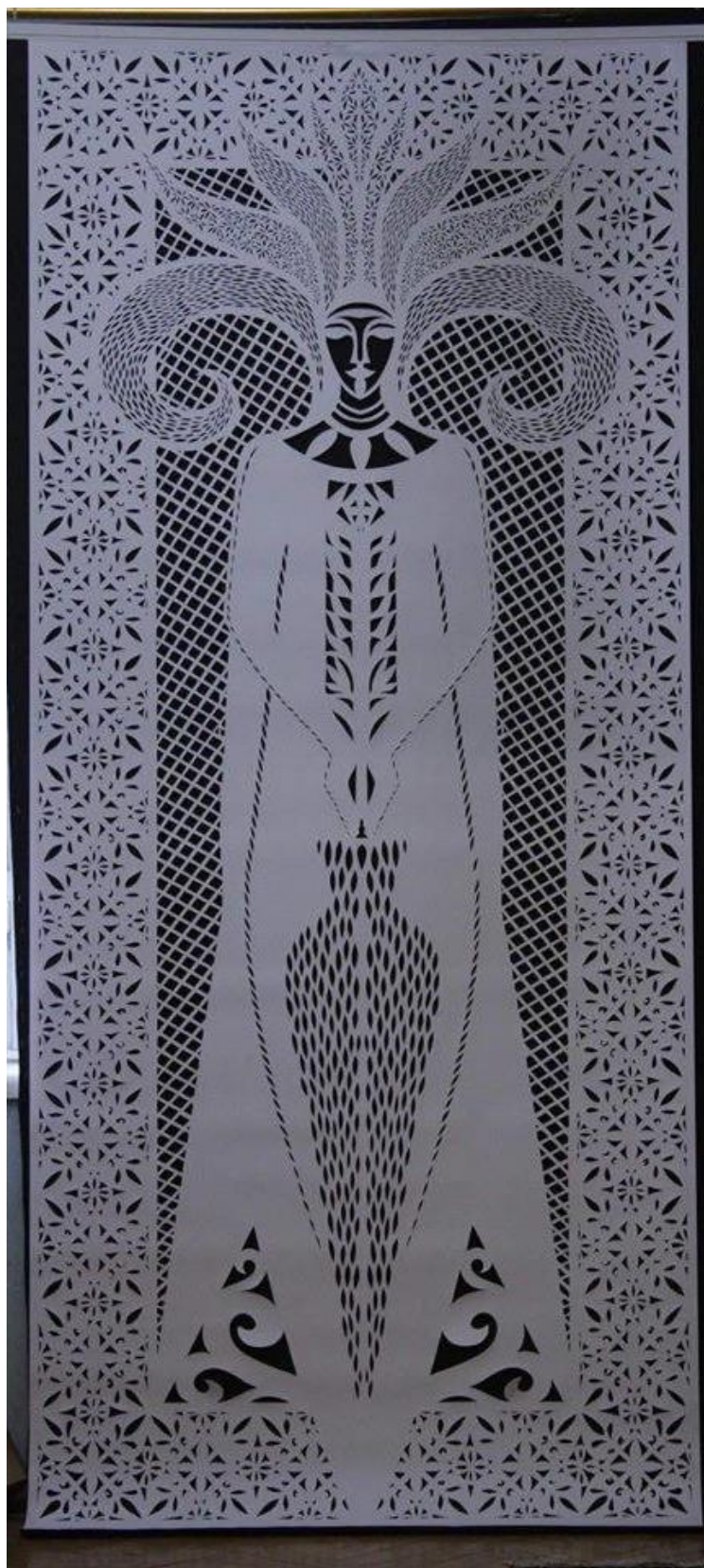
Додаток 7. Автор Дарія Альошкіна «Фонтан» панно.

Додаток 8. Автор Дарія Альошкіна «Казкова».

Додаток 9. Автор Дарія Альошкіна «Земля».

Додаток 10. Автор Олеся Іщук «Цвітіння».

Додаток 11. Автор Олеся Іщук «Польові квіти танцюють з вітром».

Додаток 12. Автор Олеся Іщук
«На дні дерев».

Додаток 13. Автор Олеся Іщук
«Цвітіння».

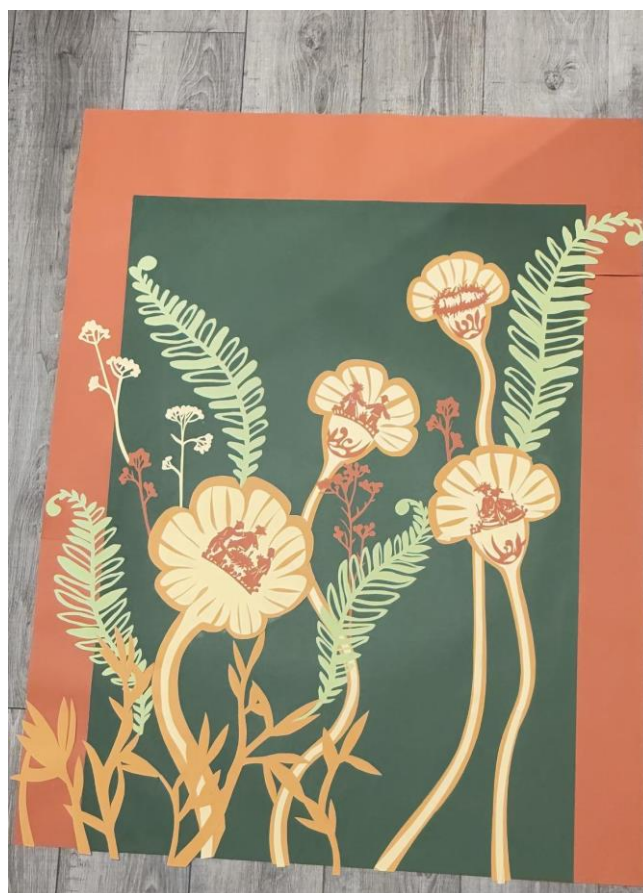
Додаток 14. Автор Олеся Іщук «Гра тіней».

Додаток 15. Ескіз кваліфікаційної роботи.

Додаток 16. Перший етап роботи.

Додаток 17. Другий етап кваліфікаційної роботи.

Додаток 18. Третій етап кваліфікаційної роботи.

Додаток 19. Оформлення кваліфікаційної роботи.

